

Alvar Aalto -seuran kannanotto Seminaarinmäen kampusalueesta

Jyväskylän yliopiston strategiassa sosiaalinen ja kulttuurihistoriallinen vastuullisuus ja kestävyys ovat keskeinen osa kampuksen kehittämistä. Sen mukaan yliopisto *säilyttää aidon yliopistokampuksen ja jatkaa sen tarinaa tuleville sukupolville*. Yliopiston suunnitelmat lopettaa vuokrasopimuksensa useasta rakennuksesta (mm. Keskisuomalainen 5.4. ja YLE 12.4.) herättävät kuitenkin huolta Seminaarinmäen kulttuuriperinnön säilymisestä elävänä tuleville sukupolville.

Seminaarinmäellä historia konkretisoituu ja kietoutuu nykypäivään. Yliopiston opiskelijoille ja työntekijöille sekä Normaalikoulun oppilaille ja opettajille Seminaarinmäki merkitsee mahdollisuutta opiskella ja työskennellä arvokkaassa, ajallisesti monikerroksisessa ympäristössä. Lukuisissa perheissä on seminaarinmäkeläisiä jo monessa sukupolvessa, ja muualta tulevat puolestaan kiinnittyvät kaupunkiin usein juuri kampuksen kautta. Kaupunkilaiset käyttävät aluetta tapaamis- ja ulkoilualueena sekä kulkureittinä keskustaan, kuten Alvar Aalto suunnittelikin. Monipuoliset tapahtumat sekä itse alue tuovat ihmisiä Suomesta ja ulkomailta ympäri vuoden. Eri käyttäjäryhmät lisäävät Seminaarinmäen sivistysperintöön jatkuvasti uusia merkityskerroksia, tarinoita, kokemuksia ja muistoja.

Kansainvälinen brändi

Jyväskylän yliopistolle ja koko kaupungille Seminaarinmäki on vetoimatekijä. *Rakennuksineen, miljöineen ja interiööreineen se muodostaa ainutlaatuisen ja maailmankuulun kokonaistaideteoksen, joka on edelleen alkuperäisessä käytössä*. Jossain muualla historiaa pyritään elävöittämään erilaisin keinoin, mutta Seminaarinmäellä vierailijat pääsevät keskelle elävää historiaa ja opetuksen, tutkimuksen, kasvatuksen ja koulutuksen nykypäivää.

Euroopan kulttuuriperintötunnus myönnettiin Seminaarinmäen kampukselle ja tasa-arvoisen koulutuksen kulttuuriperinnölle vuonna 2022 ensimmäisenä kohteena Suomessa. Tunnus myönnettiin Seminaarinmäelle nimenomaan *elävänä kulttuuriperintökohteena, jossa rakennettu ympäristö, käytännöt ja arvot tukevat toisiaan*. Vuonna 2021 Seminaarinmäki sertifioitiin osaksi Euroopan neuvoston kulttuurireittiä Alvar Aalto Route – 20th Century Architecture and Design. Alvar Aallon kampus on kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön modernin arkkitehtuurin merkkiteosten valikoimassa. Tällä hetkellä valmisteilla on UNESCO:n maailmanperintöstatuksen hakeminen Aallon kampukselle.

Seminaarinmäki edustaa jo nyt maailmanperintöä, jossa materiaallinen ja aineeton perintö yhdistyvät saumattomasti. Maailmanperintökohteen arviointikriteerejä ovat muun muassa käyttö ja toiminta sekä henki ja tunnelma. Siten Seminaarinmäkikään ei säily elävänä pelkästään rakennusten suojelemisen eikä edes kansainvälisten tunnustusten kautta, vaan ennen kaikkea autenttisen käytön myötä. *Opiskelu ja tutkimus synnyttävät paikan hengen ja toiminnallisen integriteetin sekä luovat alueesta kampuksen, joka kantaa kulttuurihistoriallisia arvoja tulevaisuuteen*. Tuoreessa kaavaehdotuksessa (https://www2.jkl.fi/kaavakartat/05_096/05_096selostusevltk.pdf) painotetaan Seminaarinmäen säilymistä elävänä opiskelun kampuksena.

Seminaarinmäki tunnustetaan imagotekijäksi yliopiston strategiassa, jonka mukaan ”[k]ampuksemme kestävyys, vastuullisuus ja hyvinvointi ovat olennainen osa yliopistomme markkinointia ja viestintää”. Moni hakeutuukin opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon nimenomaan Seminaarinmäen kampuksen vuoksi. *Se tarjoaa Jyväskylän yliopistolle kansainvälisesti tunnetun brändin, jollaista moni organisaatio turhaan tavoittelee*. Tästä näkökulmasta jo pelkät suunnitelmat luopua Seminaarinmäen arvorakennuksista toisivat mainehaitan yliopistolle. Ne asettavat kyseenalaiseen valoon myös yliopiston arvopohjan. Jos omaa historiaa ja maailmankuulua kampausta ei nähdä arvokkaina investointeina, mitä merkitsevät strategiassa mainitut avoimuus, luottamus, laatu ja eettisyys ja millä ylipäätään on arvoa?

Yliopiston kolmas tehtävä on yhteiskunnallinen vuorovaikutus, mutta viimeaikaisten uutisten valossa se ei näyttäydä luotettavana yhteistyökumppanina eri sidosryhmille. Esimerkiksi UNESCO:n maailmanperintöstatusta ollaan hakemassa monen toimijan verkostolle, jossa Seminaarinmäen rooli on merkittävä. Vaikka uutisoinnin mukaan yliopisto ei ole luopumassa kulttuurihistoriallisesti keskeisimmistä rakennuksista, asian ympärillä vallitseva kiire ja läpinäkymättömyys saattavat uhata UNESCO:n päätöstä, mikä olisi suuri menetys koko Jyväskseudulle, koska statuksella olisi valtava taloudellinen merkitys.

Kestävyys

Ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys edellyttää kulttuuriympäristökasvatusta, jotta opimme lukemaan ympäristöämme ja kehittämään sitä kestävästi ajallisia kerrostumia säilyttäen. Seminaarinmäki tarjoaa sitä käyttäjilleen ja kävijöilleen, ja alueen kestävä kehittäminen sisältyykin yliopiston strategiaan. Olemassa olevaa rakennuskantaa – ja erityisesti suojeltuja rakennuksia – kunnioittava kaupunkisuunnittelu lisää alueellista kestävyttä ja houkuttelevuutta ja sillä voi olla huomattavia positiivisia taloudellisia, kulttuurisia ja ympäristövaikutuksia (esim. <https://www.elgaronline.com/edcollbook-oa/edcoll/9781788974622/9781788974622.xml>). Seminaarinmäen tiloista luopuminen tuntuisi lyhytnäköiseltä tilanteessa, jossa kaivataan päinvastoin kestävä ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Hyvinvointi ja hoivasiirtymä

Hyvinvointi on yliopiston koulutuksen, tutkimuksen ja strategian ytimessä. Seminaarinmäen kampus kasvitieteellisine puutarhoineen on kaikenikäisille sopiva ja avoin ulkoilu- ja kohtaamispaikka, joka rakentaa yhteisöllisyyttä. Alue luo vuoropuhelua luonnon ja rakennetun ympäristön välillä ja kutsuu liikkumaan sisä- ja ulkotilojen välillä. On tärkeää, että arjen käytännöille on olemassa ajallisesti monikerroksisia tiloja ja että kaikki tilat eivät näytä ja tunnu samalta. Seminaarinmäellä voi kokea eri aikakerrostumia kehollisesti ja moniaistisesti. Kuten eräs seuramme jäsen totesi: ”Hyvän ympäristön ja historiallisesti kerroksellisen arkkitehtuurin vaikutus omaan hyvinvointiin niin opiskeluaikoina kuin myöhemminkin on ollut todella tärkeää”.

Kulttuuriympäristön ja -perinnön hyvinvointivaikutuksista keskustellaankin vilkkaasti (esim. <https://www.institutelearninginnovation.org/wp-content/uploads/2022/11/Measuring-the-Public-Value-of-Museum-Experiences-FINAL-REVISED.pdf>). Demos Helsingin Hoivan uusi aika -raportissa (<https://demoshelsinki.fi/wp-content/uploads/2024/04/Demos-Hoivan-aika-0704.pdf>) hoivaan sisällytetään huolenpito rakennetusta ympäristöstä. Raportissa nostetaan esille käsite hoiva- ja huolenpitosiirtymä, joka laajuudeltaan vertautuu digitaaliseen tai vihreään siirtymään. Yhdyskuntarakenne sekä kulttuurilaitosten, kirjastojen ja julkisten tilojen kaltaiset kohtaamispaikat nähdään välttämättömänä osana terveyden ja hyvinvoinnin kokonaisvaltaista tukemista, sillä hoiva tapahtuu valtaosin ihmisten välisissä arkisissa kohtaamisissa. Uudenlaisella hoivalla ja huolenpidolla voidaan torjua yksinäisyyttä ja sen terveyttä heikentäviä vaikutuksia. Polarisaatio, joka vähentää hyvinvointia ja haurastuttaa yhteiskunnan sosiaalista kudosta, on noussut erityisesti nuorten parissa, ja tähän Seminaarinmäen kampuksen kehittäminen elävänä yliopistoalueena on täsmälääke.

Seminaarinmäki heijastelee hyvinvoinnin, tasa-arvon ja demokratian ideoita. **Seminaarinmäen rakennettu ympäristö, puistoalueet, käytännöt ja arvot tarjoavat toisiinsa limittyneinä hyvinvoinnin ja hoivan paikan** yliopistoyhteisölle ja kaupunkilaisille. Tämä mahdollistaa yliopistolle vahvan roolin hoivasiirtymässä ja hyvinvoinnin tuomisen strategiasta konkreettiseksi toiminnaksi.

Hyvä hallinto

Uutisoinnin mukaan yliopisto pyrkii tekemään päätökset vuokratiloista luopumisesta nopealla aikataululla. Hyvässä hallinnossa päätökset tulee tehdä yhteistyössä niiden kanssa, joita ne koskevat. Seminaarinmäelle onkin tarpeen laatia kulttuuriympäristösuunnitelma eri toimijoiden yhteistyönä ja tarkastella sitä kokonaisvaltaisesti yliopiston, kaupungin ja maakunnan kannalta kansalliset ja kansainväliset näkökulmat huomioiden ja yhteisöllisyyttä rakentaen (esim.

<https://whc.unesco.org/en/compact/>). Tässä yhteydessä on hyödyllistä koota yliopiston eri kampuksille annettuja merkityksiä ja arvoja sekä peilata niiden historiaa, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Suomen perustuslain mukaankin vastuu ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.

Jyväskylän yliopisto on moderni sivistysinstituutio, jolla on kunniakas historia. Tämän päivän maailmassa siltä odotetaan yhteiskuntavastuuta ja esimerkillistä toimintaa, jolla vastataan tulevaisuuden haasteisiin. ***Myös tulevilla sukupolvilla on oikeus kokea Seminaarinmäki eheänä ja elävänä ympäristönä.*** Koska Seminaarinmäen kulttuuriperinnön keskiössä on kasvatus ja koulutus, yliopiston on tänäänkin kannettava vastuuta tulevista sukupolvista ja tuettava heidän kasvuaan.